

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Ali je dobro sadno drevje v jeseni saditi.

(Dalje in konec.)

Preidimo zdaj k temu, kako se sadé drevesca. Prvo uprašanje, katero nastane pri tem, je pač to: ali naj drevesce, kakoršna v drevesnici ali kje drugod izkopljemo na korenikah in na kroni — vse veje in vejce kakega drevesa skupaj imenujemo krono — kaj obrežemo ali nič? Da, obrezati jih je treba, če tudi nek najnovejši francoski sadjerejec Gauscher v svoji knjigi trdi, da to potrebno ni, in dasiravno nekateri to tudi pri nas priporočajo. Obrezati se morajo drevesca na korenikah za to, ker se mu jih je pri izkopanju tako več ali manj poškodovalo, to je z kopalnim orodjem presekalo ali odtrgalo. Vse take presekanke ali odtrgane korenike se mora nekoliko skrajšati, to je gladko prirezati. To pa tako, da so vse rezne rane brez izjeme v tla obrnena, ne pa v stran, ali pa še celó proti nebu. Kakor hitro drevescu korenike obrežemo, obrezati mu moramo pa tudi mladike v kroni. To zaradi ravnotežja med hrano iz tal srkajočih korenin, in med potrebno množino hrane popov na kroni. Ako bi se pri izkopavanju drevesec iz drevesnice korenike čisto nič ne poškodovale, to je čisto nič ne potrgalo in presekalo — kar je pa kar naravnost nemogoče — potem bi bili tudi mi za to, da bi se pri presajanju drevesec na miru pustile, in nič ne skrajšavale. Kakor hitro pa korenine skrajšamo, zmanjšati moramo tudi potrebo hrane v kroni s tem, da več popov, recimo da kar polovico popov odvržemo.

Polovico popov odvržemo pa s tem, da vse mladike za polovico skrajšamo. Najvišjo, v sredini krone umeščeno mladiko, skrajšamo na tisti pop, kateri bode storil, da bode rasla kvišku, ne pa je znabiti še bolj skrivila. Stranske mladike, skrajšamo pa vse tako, da ostane najvišji pop na spodnji, torej proti zemlji obrnjeni strani mladik, nikdar pa ne na zgoranji. Ako niso vse stranske mladike krone jednako močne, to je jednako de-

bele ter dolge, potem se skrajšajo slabotnejše po previdnosti nakoliko bolj kakor pa močne.

Da je popolnoma pravilno pri presajanju z drevescem tako ravnati, to biti mora pač slehernemu popolnoma jasno, tako jasno, da mora vsak vsklikniti: vsaj drugače niti biti ne more, in naj trdi kedo kar hoče. Pa še neki drugi prav tehtni vzrok je, kateri tukaj priporočani način skrajševanja mladike v kroni kaj močno priporoča, in to je sledeči: ako mladik ne skrajšamo, zarinejo po njih naravi na koncih, to je iz najvišjih popov najbolj, iz nižjih pa kaj malo ali celó nič. Nasledek tega so pa potem kaj dolge pa jako šibke, tanjke poznejše veje, katere sneg in sadje k tlam tlačí, tako da postane drevje bolj žalujočim vrbam kakor pa hruškam in jablanam podobno. Vse ni za vse kraje. Kar se je Gauscher na južnem Francoskem učil, kjer snega skoraj niti ne poznajo, ni priporočati tudi za naše gorenjske ali pa dolenjske, sploh slovenske razmere. Tako je, pa nič drugače.

Kako sadimo obrezano drevesce pravilno? Poglavitno je, da ne presadimo drevesca tako, da bi na novem mestu globokejšje stalo kakor je na prejšnjem. To je pač prvo pravilo umnega presajanja. Za to je dobro da čez jamo kako palico položimo, ter k njej drevesce prislonimo, da se prepričamo, ali je treba jamo zasuti, ali pa znabiti še poglobočiti. Kdor drevesca iz drevesnice presaja, in v ta namen take jame izkoplje, kakoršne smo zadnjč priporočali, mora jame vselej še nekoliko zasuti. V ta namen zmeči v njo vso trato, katero lepo poravnaš ter pohodiš. Ako trata ne zadostuje, zmeči v njo še kolikor potrebno zemlje iz družega kupčka, to je zemlje iz pod trate. Kakor hitro je jama ravno zadosti globoka, postavi v njo drevesce h kolu in prični mu korenike podkladati z zemljo družega kupčka. Korenike kar zasuti, znabiti še celó s trato zasuti nikakor ne gre; kajti pri takem ravnanju ostanejo med korenikami; zračne votline; tudi se drevesca povesijo in iz svoje naravne lége spravijo, kar ravno je krivo, da se marsikatero drevesce ne prime, ako se pa prime, da dolgo časa prav kla-

verno rase. Torej drugo pravilo umnega presajanja se glasi: Glej, pazi da ostanejo korenine presajenega drevesca v ravno isti légi, v kateri so bile pred presaditvijo, da se ti ne povesijo. Korenine moraš torej z zemljo družega kupčka podkladati. Najboljše opraviš, ako k drevescu lepo ponižno poklekneš ter z levico debelce držiš ter rahlo potresaš, z desnico pa zemljo pod korenike pokladaš in tlačiš. Kakor hitro so vse korenike z zemljo tako podložene in obložene, potem še-le smeš vso od drugega kupčka ostalo zemljo v jamo potegniti, ter jo dobro z nogami potlačiti. Ako primanjkuje v to zemlji družega kupčka, zamoreš eno tretjega vzeti, s katero jamo popolnoma napolniš. Napolniti moraš pa jamo z zemljo tretjega kupčka tako, da bode ležala okolo debelca v podobi sklede, ne pa v podobi kupčka, hribčka. Tako zasajeno drevesce konečno še zaliješ, in po prvem izdatnem dežju še-le k kolu povežeš. Kdor bode svoja drevesca tako presajeval, kakor smo tukaj popisali, jih bode vesel v vsakem oziru.

Kakšna naj bo po zimi naša klet?

Nastala je dôba, ko imajo kleti gospodarju opravljati službo. Od dobrih kleti zahtevamo, da bi po zimi in po leti imele skoro enako toploto. Navadno pa se pravi, da klet ima biti po leti hladna, a po zimi tako nekako okolo 5 do 6° C. toplo. Ako hoče kdo svojo klet pohvaliti, pravi po leti: „Imam mrzlo klet,“ a po zimi: „Imam toplo klet.“

Iz takošnih nazorov pa sledi, da po zimi vse odprtine za zrak skrbno zamašujemo in zapiramo, da bi zrak v klet ne imel pristopa; da, so slučajni, da se klet ni enkrat čez celo zimo, ali le jako poredkoma dá prevetriti.

Klet nam služi za shrambo živeža, pijače, jabolka, krompirja, zelenjadi itd. Zakaj spravljamo té reči v klet? Da bi jih ohranili kolikor mogoče dolgo brez poškodovanja in zaméjili pristop škodljivim vplivom, kateri bi znali biti škodljivi vlaknam shranjenega živeža. Takošni škodljivi vplivi so; prevelik mraz, prevelika toplota, plesnoba in gniloba.

Od teh sovražnih vplivov je le samo mraz tako nekako sam za-sé; ostali trije pa so si nekako sorodni ter tudi vzajemno delajo škodo. Če pa primerjamo škode, provzročene po mrazu, z onimi, katere doprinašajo ostali škodljivci, pa vidimo, da so prve primerno male in nezdatne, kajti jako poredkoma se prigodi, da bi se kdo po zimi pritoževal: „Nocojšnjo noč škodoval je mraz moje kleti.“ To se zamore pripetiti le ta-

krat, če so zatvornice proti mrazu preveč nezadostne in zanemarjene.

Nasprotno pa često slišimo pritožbe: „V mojej kleti ni môči ohraniti pijače“, „krompir in jabolka močno in urno gnijejo“, „krompir se mi v kleti cimi“, „sodi in druga posoda ter sploh vse, mi v kleti hitro splesni!“ itd. V najpogostejših slučajih ni kriva teh nezgod niti osnova ali lega kleti, marveč neprimerna toplota.

Nasledek neprimerne toplote je, da kvasna pijača v kleti nadalje vré, iz česar pa zamore nastati sčasoma popolno okisanje. Posledica neprimerne toplote je, da se v takšnem toplu zraku plesnoba preveč razvija. Vzrok plesnobe so drobne nitkovate rastlinice najnižje vrste, katere se naseljujejo povsod na vlažnej krmi. Kolikor večja je toplota, toliko številnejše in bujnejše se razvija plesnoba, katera, kakor vse rastline sploh, potrebuje za svojo rast toplote. Plesnobi podobna rastlinica provzroča tudi gnjilobo krompirja. Kdor se hoče prepričati o tem, naj opazuje nagnili krompir in opazil bo na površju male, bele maroge, katere niso nič družega, nego plesnoba.

Če imamo torej naše kletne prostore lepo tople, podpiramo tako kot najizdatnejše razvoj plesnobe, ter si poškodujemo na takošen način sami svoj živež. A vkljub temu nahajajo se vendar ljudje, katerim se v hladnih jesenskih nočéh ničesar bolj ne mudi, nego zamašiti vse odprtine za zrak, da bi toplota ostala v kleti in da zrak po dnevi v klet prodreti ne more in v kleti se napravi težak, zaduhel, slab in vlažen zrak, ki posebno ugaja plesnobi. To se more videti ne samó na živežu, marveč tudi na posodah, kakor n. pr. na sodih, kateri so v takošnih slučajih kar prepreženi s plesnobo.

Če se kleti po zimi ne prevetrujejo, marveč drže lepo v toploti, podavajo prijetno zavetje različnim mrčesom, kakor: komarjem, ščurkom, stonožkam itd. Kolikor toplejša je klet, toliko več se tega škodljivega mrčesa ugnezdi in prezimuje v njej.

Zaradi tukaj navedenih izkušenj napravimo si lahko za klet naslednja pravila:

Kletne odprtine imajo ostati ves jesenski čas odprte ter se ne smejo zapirati poprej, dokler vnanja toplota ni padla nekoliko stopinj pod ničlo. Če je klet zadosti globoka, zamore se z zapiranjem dušnikov še dalje počakati. Če pihlja mrzli severni ali vzhodni veter ter prodira v klet, imajo se dušniki zapreti samo na tej strani, drugod pa naj ostanejo odprti. Če nastanejo v zimskem času toplejši dnevi, brez posebnega mrazu, tako se imajo dušniki ta čas odpreti, da bi čist, mrzli, torej nekoliko težji zrak vlažno in zaduhlo kletno ozračje izpihati zamogel.

Pravilo, ki ima veljavo po leti: „Kolikor hladnejša, toliko boljša je klet“, ima svojo veljavo tudi v zimskem času; kajti živež in druga vlakna v kleti shranjena, trpé mraza le takrat, kadar pade toplota pod ničlo. Da pa se to ne zgodi, zamoremo pač lahko zabraniti.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Mesto g. **Gorjupa** je bil v notranjskih mestih in trgih izvoljen s 117 glasovi g. **Lenarčič** posestnik na Vrhuiki. Vdeležba je bila pri volitvi bolj slaba, brez dvoma zato, ker ni bilo nikacega nasprotnega kandidata.

Med nami Slovenci vzlasti še na **Kranjskem** je jako žalostno. Malo nas je, ali še ti smo si v laseh, mesto da bi skupno delali po starem geslu: Vse za vero, dom, cesarja. Nekateri listi, med njimi tudi taki, ki so namenjeni za priprosto ljudstvo — vero bolj in bolj v kot potiskajo ter grdé našega mil. knezoškofa in duhovnike sploh — pa si še domišljujejo, da s tem slovenskemu narodu uslugo delajo. — Mi pa rečemo kar naravnost: slovenski duhovniki so slovenstvo ohranili; ako pa ga sedaj vi liberalci potegnute v blato, ga bode težko „duhovnikom“ izleči iz njega — ker vi sami ga ne bode nikdar!

Edinosti bi nam bilo pač potreba. Na **Koroškem** slovanstvo zatirajo na vse kriplje; sedaj vže ovirajo gori naše podružnice sv. Cirila in Metoda v njih koristnem delovanju. — Naši poslanci, na čelu jim gg. **Klun** in dr. **Ferjančič**, so se krepko potegnili za pravico naših bratov na Koroškem v državnem zboru. Bode li kaj pomagalo? Ako bomo tako needini — se nam bodo nasprotniki le smejali.

V **Istriji** je pri zadnjih volitvah za državni zbor zmagal Slovan dr. **Laginja** s štirimi glasovi večine. To je jako velicega pomena, ker se odslej ne bode dalo tajiti, da bivajo Slovani tudi po zapadnej Istri.

Na **Dunaju** sedaj zborujejo delegacije, to je poslanci od našega in ogrskega državnega zbora izbrani, ki določijo skupne stroške, od katerih mi plačujemo 70, Madjari pa 30 odstotkov. Izmed naših poslancev je izvoljen v delegacijo gosp. **Šuklje**, namestnik mu je g. **Klun**.

Vsi poslanci desnice — zlasti še Hrvatje in Slovenci so se v posvetovanju izrekli, da je potrebno, da se ohrani **Hohenwartov klub** — ker bi sicer vstregli le nemškimi levičarjem.

V **Avstriji** se zadnji čas v marsičem bolj in bolj kaže navdušenje za katoliško reč. Tudi više šole to veselo spričujejo. Katoliški bogoslovci, pa tudi drugi visokošolci so jeli snovati družbe,

ki nabirajo doneske za katoliško vseučilišče v Solnogradu. Taka visoka šola nam je potrebna kakor ribi voda — kajti na naših viših šolah gospodje mnogokrat uče tako, da vero kar naravnost spodkopavajo. Je-li potem čudno, da pride iz viših šol domu toliko mladih gospodov — brez vere v srcu?! Jako lepo in slovesno se je vršilo tako osnovalno zborovanje zadnji čas v Gradcu.

Schmerling, mož ki je znal tako umetno razdeliti volilne kraje v Avstriji, da imajo Nemci večino, dasi je Slovanov mnogo več, je bil zadnji čas predsednik najvišjemu sodišču. Šel je v pokoj zaradi starosti ter bode dobival 20.000 gld. pokojnine na leto.

Kaj je novega po širokem svetu?

Na **Srbskem** je nastal velik razpor med vlado in razkolnim srbskim patrijarhom **Mihaelom**.

Rusija ima vedno nevarnost od nihilistov — ljudij, ki hočejo prekucniti vse sedanje razmere na Ruskem. — Sedaj so razširili vest, da hoče car razdeliti državna posestva med kmete, pa da so uradniki nasprotni. To širi nezadovoljnost med prostim ruskim ljudstvom. Na Ruskem vnema za Francoze bolj in bolj ugaša; zadnji čas se je to vzlasti pokazalo. Pa bi bilo res čudno, nenaravno, ako bi skupaj delovale ruska samodržna in pa francoska republikanska vlada!

V **Rimu** se je zbral mirovni kongres, to je, gospodje odposlanci različnih držav evropskih so se posvetovali, kako bi ohranili mir. To je prav lepo, ali gospodje naj bi bili uganili tudi, kakovo sredstvo, ki nam bode zagotovilo ta mir — nekoliko ceneje, kakor ga sedaj, ko vsako leto države z našo vred v ohranjenje miru dajo večje svote — za orožje! Sicer pa jako dvomimo, da bi bili ti gospodje mir utrdili, ker so nekateri govorili o rečeh, ki so miru naravnost nasprotni.

Italijanski minister **Rudini** je obetal, da bode vlada skrbela za varnost romarjev. Potreba bi res bilo — vsaj je znano, kako se je godilo ravno v Rimu francoskim romarjem od naščuvane druhali.

Francoska vlada ni kar nič prijazna katoliškej cerkvi. Sedaj se jej je 34 odločnih francoskih škofov postavilo po robu — za prosto vladanje sv. cerkve.

Brazillija v južnej Ameriki, kakor vemo, je bila pregnala svojega cesarja, ali s tem so se začeli nemiri, kojih morda ne bode nikedar konec, kakor ga ni miru v družih državah južne Amerike. Trdi se, da velika država vže razpada; dve pokrajini ste se baje vže razglasili za neodvisni, tretja misli isto storiti. Da-si je dal predsednik razklicati diktaturo, to je, da kar sam določuje v vseh rečeh — vendar ne more ohraniti miru.

Piše se nam:

Iz Novega Mesta — se nam poroča: Vино se dobro prodaja; zdi se nam celo jako drago; vrednost ima močno lanskemu podobno — vsaj boljše ni. Čuje se, da se v mnogih krajih med mošt, primešava jabolčni ali tepkov mošt. To ni pošteno — in ne bode prineslo blagoslova. Potrebno bi res bilo, da bi se v tem oziru dali ostri zakoni, pa da bi se tudi spolnovali. Znano je, da se na Kranjskem stoči jako mnogo različno ponarejenega vina — pa kedo ga prodaja, da bi povedal, da je ponarejeno, kakor postava zahteva? Pa tudi — kedo je bil vže kaznovan, ker je točil ponarejeno vino, češ, da je natorno?

Iz Coklavca. — V listu dné 15 oktobra t. l. „Dol. Novic“, bral sem od reje prešičev, da bi si morali Dolenjci priskrbeti boljše pleme prešičev. Res dobro bi bilo, da bi si kmetovalci kaj več priredili kakor pravite, da je padvansko pleme tako veliko in družega konca tako tenkih kosti; ali kako hočemo to pleme dobiti, ker v naše sejme takih prešičev ne priženejo. Kakor ste rekli v „Dol. Novicah“ dobro bi bilo, da bi c. kr. kmetijska družba nekoliko tacega plemena kupila in bi ga na Dolenjsko poslala; se bodo že taki gospodarji dobili, da bodo tako dobro pleme prav radi sprejeli in tudi dobro plačali. Toraj ponižno prosimo nas več kmetovalcev vas gospodje vredniki „Dol. Nov.“, da bi se vi obrnili in prosili c. kr. kmetijsko družbo, da bi priskrbela in razposlala na Dolenjsko nekoliko tacega plemena, bodo vam kmetovalci zelo hvaležni. Ako se bode to zgodilo, se bođe kmetijstvo bolje povzdignilo.

Dostavek vredn.: Obrnite se na vašo kmetijsko podružnico, da ona pri glavnem odboru slavne c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za to prosi, da na Dolenjsko mrjasci padovanskega plemena upeljejo. Ako naročuje kmetijska družba lahko ovne iz bergamaške province, naročila bođe pač tudi lahko mrjascev iz padovanske. Vred.

Red Jacket, Michigan, 3. oktobra. Tukaj okolu biva čez 1200 Slovencev in Hrvatov. Velika večina teh dela po bakrenih globokih podzemeljskih rovih. Nekateri so tudi trgovci in pa 14 salonov imamo sedaj naših (salon je gostilna brez jedil).

Vsem tistim, kateri imajo delo, godi se tu dosti bolje v gmotnem obziru kakor v stari deželi. A tudi brez dela jih je vedno kaj. To se pravi, da nimajo nikakega opravila s dohodki. Ti ljudje niso postopači v pravem pomenu besede. O kako radi bi delali, da bi le delo mogli dobiti! Ravno letos jih je takih mnogo. Tudi mene je nekateri prosil: „Vi ste znani z gospodi, prosim, ko bi hoteli zame besedo reci!“ Jaz nisem in ne maram biti posredovalec — toraj tudi ne

storim v tej zadevi nikakih korakov. Leti reveži hodijo dan na dan na mesta, kjer delavce vsprejemajo, proseč za delo; pa žalostni na besede „no work my boy“ (ni dela moj otrok) zopet odhajajo. Nekateri tako hodijo in čakajo 3, 4, tudi 6 mesecev; pa tudi še dalje. — Za take so hudi časi! Trikrat huji nego v Evropi. Včasih poprašujem po hišah, koliko bo kateri dal za cerkvene potrebe. Moram reči, radi dajo, kateri imajo, hvala in čast jim! Ali ne enkrat sem dobil odgovor: „gospodine jaz ga ne premorem senta „štapam“ (nimam dela), še dolžan sem“. Hudo je to, pa resnično! Nikakih dohodkov, stroške pa velike — ako neče glada poginoti.

Gospodar daje takemu stanovanje in hrano, nadejaje se, da bo kmalu delo dobil in počasi potem račun poravnal. Pripetilo se je vže, da je gospođinja takega pognala čez hišni prag: češ, že predolgo ti tako kuham, skusi drugod. Vendar revež kam hoče! — Pa tudi vreme se izspreneni, ta ni drugi pride k zaslužku. Eui odnesejo pa svojega rojstva pete pustivši v spomin — dolgove. Tudi nadležnikov poznam več, kateri prosijo podpore, da bi zamogli iti v druge kraje. Prišel me je celo nadlegovat, naj pišem „na cesarskega konzula“, da mu bođe dal za pot črez morje nazaj. Lahko Vam imenujem siromaka, za katerega so iz usmiljenja prijatelji pobirali milodarov na okrog, ter ga tako spravili zopet na Kranjsko.

Vendar ne bom obširneje pisal o tem; to zadostuj; ako potreba nanese, želim priti z natančnejimi dokazi in podatki. Lahko vam pošljem celó pisma iz raznih krajev Amerike, kako nekateri naših tarnajo.

Toraj tukaj vsaj v Ameriki (in tudi v nekaterih drugih mestih, kakor čitam v časnikih) ni resničen pregovor: pridnemu se povsod kruh peče. Pri nas velja: imaš delo? in ako imaš delo, imel boš tudi kruh. Kaj mi pomaga, ako bi jaz še tako rad delal, bil priden in varčen, ako pa dela nimam in ga ne morem dobiti!

Da, da, v Ameriki se je vže nekateremu delavnemu človeku pripetilo, da je šel „brez večerje v listno perje“. Vendar to ni sramotao. Ne sramujem se tu očitno povedati, da se je tudi meni vže na novem svetu — ali kakor nekateri pri vas pravijo — v obljubljeni deželi — primerilo, da celi dan nisem ničesa vžil. Sramotno pa je, da nekdo v „Dol. Nov.“ št. 13, str. 101 sramoti naše rojake in jih pita s „pijanci, igrači in postopači“.

Jaz očitno protestujem za tukaj živeče Slovence in Hrvate. Ako se dobé v Millerville taki „loferš“ meni nič mar. Tukaj je igra za denar (kvarte) ostro prepovedana. Nikdar in nikjer še nisem naletel na igralce za denar v teh krajih.

Pač igrajo semtertja za steklenice piva. Delalci delajo eni po dnevi, drugi po noči. Okoli dva dolarja je plača za eno delalno dobo. Delo je pa zelo težavno in nevarno. Prav trujen pride trpin iz globoke jame, se male prespi, spočije, okrepeča, pa more zopet na delo pod zemljo.

Slednji vzame (na delo) soboj malo posodico z jedjo; piva ali drugih opojivnih pijač ne sme vzeti, in ako bi to zapazil nadzornik — ali tudi le zvedel po drugih, tisti hip ga iz službe zapodi.

Ima pa skoraj vsak tak naših „knapov“ doma v kleti pivo. En sodček (okoli 16 steklenic) stane nekoliko črez dolar. Prašam, kako more potem eden 3 dolarje zapiti?! Pravi „tramp“ mora biti ovi, kateri piše v „Dol. Novice“: „To so taki Slovenci, kateri po dnevu zaslužijo dva dolarja, zvečer pa tri zapijejo, ako jim še kaj ostane pa zaigrajo. Oni mož ponosno omenja, da je vže 24 let v Ameriki; vendar se še ni toliko naučil, da bi znal besedo „lofer“ (piše se namreč loafer) pravilno zapisati! Tudi je tu šega, da se vselej k mestu, kjer kdo prebiva, država zapiše (n. pr. Calumet, Mich.). To razume vže kak Greenhorn.

Blagovoli naj toraj oni gentleman naznaniti državo, v kateri leži njegov Millerville (Millervilles jih je namreč več), da bodemo vsaj znali za srečno američansko pokrajino, kjer „so taki Slovenci, kateri po dnevu zaslužijo dva dolarja, zvečer pa tri zapijejo, ako jim še kaj ostane pa zaigrajo“.

Istinito! prav hvaležen mu bodem jaz ter mnogo drugih. Želimo namreč več delavnih in zdravih mož, kateri želé dela in zaslužka, a ga tukaj ne morejo dobiti, v one srečne kraje poslati! — Rekel sem, da delo v tukajšnjih jamah je močno nevarno. Evo vam dokaz. Te le osebe so se leta 1890 tukaj ponesrečile ter bile po rimsko-katoliškem obredu pokopane: Mihael Sterbenec, Luka Mušič, Juraj Mišica, Štefan Žalec, Mihael Bator, Jožef Vučelovič, Matija Skala, Janez Loparec, Mihael Martinac. Skupaj devet.

Josip Zalokar, *)

misijonar.

Domače vesti.

(Duhovniške spremembe.) Č. g. A. Gabrič, doslej kapelan v Semiču, je šel za farnega oskrbnika v Cerklje na Dolenjskem. Č. g. Janez Mervec, župnik v Stopičah, je prezentovan za župnijo Šent-Rupert. Č. g. Lovro Mencinger, župnik na Golem je šel v pokoj. Na njegovo mesto pride č. g. Matija Erzar, dosedaj kapelan v Ribnici.

*) Prosimo sporočite nam še kaj.

(Pri sprejemu državnozbornske delegacije) je presvitli cesar prav milostljivo nagovoril tudi našega poslanca, prof. Šukljeja. Najprej je popraševal po njegovem delovanju v odsekih ter potem pristavil, da ima zastopnik naš pač dela v izobilju. Potem je preskočil na dolensko železnico, naglašajoč svoje veselje, da so sedaj popolnoma zagotovljene. Pristavi, da se nadeja od dolenskih železnic najboljših gospodarskih uspehov za naše prebivalstvo. — Naš zastopnik izjavil je pri tej priliki ginjeno zahvalo Dolenjske za dragoceno železnico.

(Dijaška novomeška Štefanijina ustanova) za 50 gl. je razpisana. Pravico do nje imajo pred vsem novomeški dijaki.

(Na vseh svetnikov dan) imeli smo še precej dobro vreme. Grobovje umrlih bilo je lepo odičeno in razsvitljeno. Ob 4. uri je pelo „Dolensko pevsko društvo“ dvoje žalostink: „Jamica tiha“ in „Usliši nas Gospod“ prav ginljivo; običajni cerkveni sprevid imel je obilo pobožnih udeležencev.

(Tatvina na pokopališču.) V noči od 2—3 t. m. ulomil je pri oknu v cerkvico na tukajšnjem pokopališču neznan lopov, ter z silo odprl pušico in jo okradel do jednega krajcarja.

(Dolensko pevsko društvo) priredi v soboto, dne 28 t. m. Preširnovu slavnost s koncertom v narodnem domu. Vspored itd. se bode naznanil po posebnih povabilih in slovenskih dnevnikih.

(Slovenska predstava v novomeški Čitalnici,) katera je bila zadajč naznanjena, se ni mogla vršiti vsled obilih zaprek in je letos kaj malo upanja, da bi se kaka igra spravila na oder. —

(„Národna čitalnica“ v Vinici) priredi dne 22. novembra t. l. veselico v čitalničnih prostorih. Vspored: 1. „Ogovor“, govori g. Peter Malič. 2. „Kitica slovanskih pesmi“, pojó Viničakinje. 3. „Rabeljsko jezero“. Besede S. Gregorčič-a, deklamuje gospodičina Dragica. 4. „Bob iz Kranja“, veseloigra s petjem v enem dejanju. 5. Prosta zabava. — Vstopnina za osebo: Sedeži: I. 50 kr., II. 40 kr., III. 20 kr., prostor za stati 10 kr. Udje plačajo v II. in III. sedežu polovico. Dobrohotne preplačila se sprejmó z zahvalo. — Pričetek točno ob 8. uri zvečer. — K obilni udeležbi uljudno vabi Odbor.

(Izkaz o živinski kugi na Kranjskem.) Od 27. oktobra do 4. dne novembra: Okuženih je za boleznijo na gobcu in parkljih 822 živinčet na 295 kmetijah, prascev pa 34 na 16 kmetijah.

(Skušnjo za učiteljsko usposobljenje) delalo je zadnje dni v Ljubljani 44 kandidatov in kandidatinj; 18 možkih in 26 ženskih.

(V občinski odbor v Črnomlji) bili so izvoljeni ti-le gg.: Lavoslav Skubic, županom; Andrej Lakner; Janez Müller; Avgust Kunc in Janez Schweiger, odbornikom.

(Luna bode mrknila), dné 16. t. m.; videlo se bode dobro v naših krajih.

(Družbe sv. Cirila in Metoda) se vrli rodoljubi vedno bolj spominjajo — tudi pri veseljih dogodkih. Prav tako, ako si sami ne pomagamo, nam drugi ne bodo. Za vero in materni jezik dela ta vrla družba podpirajmo jo! — Družba je te dneve poslala svoj zadnji „Vestnik“. Društveniki tukajšnji ga dobé te dneve. Ob enem je poslala tudi več izvodov od nje na svetlo danih „Vodnikovih pesmi“. Nevezan izvod velja 10, vezan pa 15 kr.

Razne vesti.

* (Drag konj.) Bogati grof Anton Apponji je ponudil grofu Uemeru Batthyanyju in Nikolaj Rezeru za dveletnega plavega žrebca „Gaga“ sto tisoč gld., toda ta dva sta ponudbo odbila. „Gaga“ bil je kupljen pred letom za 5000 gld.

* (Iz Londona) pišejo, da tam neki Jacques 50 dni ničesar ni jedel. V tem času je zgubil 28 kilogramov na svoji teži. Po dokončanem prostovoljnem gladovanju je imel še toliko moči, da je vzel nekega človeka na hrbet, ter ga nesel nekoliko korakov daleč.

* (O tobaku) podaje prvo poročilo 1496. l. španjolski pater R. Pane, Kolumbov sprevoznik. On je videl na otoku San Domingo v Zahodnej Indiji (sedaj Hajti imenovanem) pušiti divjake cigare, napravljene iz tobakovih peres. J. Nicod (Nikot), poslanec francoškega kralja Franca II. v Lizaboni, dobil je 1560. l. od flanderskega trgovca tobak iz Floride, naj južnejše dežele severo-amerikanskih zjedinenih držav. Pridelovanje in kadenje tobaka se je razširilo potem urno po vsej Evropi.

* (Največji kapus) (zeljnik) na svetu je v Chikagi v Ameriki, kateri se razprostira na 10.125 hektarov, in kadar zelje dobro obrodi, pridelava se ga na tem vrtu okoli 40 milijonov glav.

* (Največjega malika) imajo v Sijamu v zahodnej Indiji v pečkabarskem tempelju. Podoba je narejena iz kamna in ilovice, ter prevlečena z mavcem in lakom. Malik leži. Oči ima iz biserov, lasje iz navadnih človeških las. Dolg je 145 čevljev, ušesa ima 14, roke 58, noge 63, stopala 17 in pol, zobe 4 in pol in nohtove 1 čevljev dolge.

* (V naši polovici Avstrije) so našli pri štetju: slepcev 19.264, gluho-nemih 30.876, norih in bebastih 51.812.

Zapisnik

onih naših rojakov v Ameriki, ki so darovali za cerkev Matere Božje v Kloštru fare Podzemeljske.

Nabral Matija Urih iz Gribelj hiš. štef. 51:

Pašič Štefan z ženo 5 dol.; Agnič Štefan iz Rožič Vrha 50 cent.; Canjar Matija iz Križevske Vasi 50 cent.; Skracki Miha iz Podlipnika 50 cent.; Pezdirec Miko iz Gribelj 1 dol.; Musič Miha iz Podzemlja 2 dol.; Papič Martin iz Giršič 1 dol.; Papič Katarina iz Giršič 1 dol.; Skala Jožef iz Kala 1 dol.; Novak Martin iz Semiča 50 cent.; Novak Janez iz Semiča 50 cent.; Bezec Jožef iz Semiča 50 cent.; Agnič Jožef iz Rožič Vrha 50 cent.; Pešel Jožef iz Dobljč 25 cent.; Agnič Neža iz Rožič Vrha 25 cent.;

Agnič Matija 50 cent.; Jakič Janez iz Podkrajja 25 cent.; Jakič Jožef iz Stahomera 25 cent.; Babnik Janez iz Iga 25 cent.; Grahek Janez iz Lokav 50 cent.; Stefanc Miha iz Oberha 25 cent.; Papič Marko iz Giršič 1 dol.; Pašel Peter iz Bistrice 50 cent.; Abzec Jožef iz Črešnovca 40 cent.; Mavrin Janez iz Črešnovca 25 cent.; Plut Matija iz Sodja Vrha 50 cent.; Pečaver Ana iz Stranske Vasi 50 cent.; Butala Janez iz Gor. Pake 2 dol.; Smuk Jožef iz Dol. Pake 1 dol.; Grahek Jožef iz Dol. Pake 50 cent.; Košec Jakob iz Podreber 50 cent.; Maierle Janez iz Vojne Vasi 50 cent.; Smuk Jakob iz Telčjega Vrha 25 cent.; Ogolin Jakob iz Dragumlje Vasi 50 cent.; Simonič Janez iz Sel 25 cent.; Mušič Jožef iz Otovca 50 cent.; Kenig Franc iz Žužemberga 50 cent.; Čurk Terezija iz Loke 25 cent.; Kočever Katarina iz Tribuč 50 cent.; Kapš Marija iz Bojanje Vasi 50 cent.; Rauch Štefan iz Potoka 50 cent.; Trojč Jožef iz Rožendola 25 cent.; Skedel Matija iz Brezja 50 cent.; Henigsmann Anton iz Potokov 25 cent.; Musič Jure iz Podzemlja 2 dol.; Flek Jožef iz Telčjega Vrha 25 cent.; Režek Martin iz Lokvice 1 dol.; Sprajcar Janez iz Dol. Vasi 2 dol.; Starašinič Matija iz Krasinca 1 dol.; Nemanic Matija iz Svržakov 1 dol.; Bohte Anton iz Zastave 2 dol.; Pičjak Jožef iz Plešivice 25 cent.; Vajda Janez iz Radovice 25 cent.; Flek Martin iz Telčjega Vrha 25 cent.; W. J. Truath iz Amerike 25 cent.; Max Eereh iz Amerike 25 cent.; Sprajcar Jakob iz Vojne Vasi 1 dol.; Smrekar Štefan iz Kota 50 cent.; Lavšin Janez iz Jurjovic 50 cent.; Kaprol Janez iz Šušja 1 dol.; Lovšin Janez iz Hrovač 50 cent.; Majerle Jožef iz Sel 25 cent.; Pešel Jožef iz Jerneje Vasi 25 cent.; Mantel Jožef iz Dobljč 25 cent.; Mihelič Matija iz Suhora 50 cent.; Brunskole Janez iz Maverle 50 cent.; Sitarič Jožef iz Čoklavice 1 dol.; Trampuš Janez iz Metlike 50 cent.; Banovec Štefan iz Tušovega Vrha 1 dol.; Berkopec Marko iz Zemeljna 2 dol.; Stefanc Janez iz Obrha 25 cent.; Skale Jakob iz Kala 1 dol.; Murnik Janez iz Gorenškega 1 dol. in 15 cent. — Skupaj 50 dol. in 55 cent.

V mesecu oktobru v Novo Mesto vračujoča se pisma:

Verderbers Neffen, Retz (rec.) — Ana Pirc, Steelton N. Am. — Karel Deschman, Agram (rec.) — Maria Pogačnik, Unter Semernig. — Haiderose Nr. 1, Marburg. — Joss Knez, Ljubljana. — Franz Svelbar, Triest. — Tereze Hainisch, Baden. — Andras Rohacek, Triest. — Johan Zagar, Koflach. — Janes Anton, Marburg. — Franz Umek, Hellen und Montan N. Am. — Aloisij Robida, Cleveland. — Jivan Ligin, Zala St. Ivan. — Anton Ile, Joliet Ill. N. Am. — Janez Kordiš, Calumet. N. Am. — Johan Vidic, Calumet N. Am. — Anton (?), Ober Müssel. — Mišic Marija, Ljubljana. — Jerman Marija, Triest. — A. Švigelj, Wien II.

Darovi za hišo „katol. družbe rokodel. pomočnikov“ v Rudolfovem.

G. F. Zorc 1 gld.; g. Ponikvar 5 gld.; neimenovan duhoven 5 gld.; različni dobrotniki iz Mesta 11 gld.; g. dr. Marinko 150 gld.; g. župnik J. Mervec 4 gld.

Svarilo.

Kmetijska podružnica v Mokronogu je letos naročila 4 kuprene peronospera-brizgalnice po 17 gld. pri trgovcu gosp. Stanzerju v Krškem. Ko so brizgalnice došle, jih žal nismo natančno pregledali, ampak sbranih, ker ni bilo vzroka dvomiti nad solidnostjo blaga gospoda Stanzerja in nam je bila sistema ali sestava brizgalnic znana. Toda pri porabi pokazale so se velike napake: sesalke (pumpe) niso delale in posode tekočino izpuščale. Treba jih je bilo ne le precej popraviti ampak po vsaki rabi popravljati; kar je dokaz, da so bile neverjetno slabo delane in ne za rabo.

Podružnica si toraj šteje v dolžnost, vinogradnike opomniti, ter svariti takih brizgalnic ne kupovati poprej predno se natančno pregledajo in poskusijo.

J. Virant s. r., Fr. Jarc s. r., Fr. Zupančič s. r., Baron Berg s. r., Grof Barbo s. r.

Rakovnik, dné 28. vinotoka 1891.

Loterijske srečke.

Trst	31. oktobra	38	43	85	50	68
Gradec	7. novembra	2	55	79	26	81

ZAHVALA.

Mojemu umrlemu sinu Franc Jakše-tu, c. kr. avskultantu v Novem Mestu, napravili so njegovi gosp. kolegi in prijatelji prelep nagrobni spominek.

Blagega čina ginjena, se vsim tem blagorodnim gospodom tem potom najtopleje zahvalujem.

Novo Mesto, 10. novembra 1891.

Marija Jakše.

Vsem prijateljem in znancom pri katerih se osebno nisva mogla posloviti, izrekava tem potom:

„Z Bogom!“

Kočevje, dné 12. novembra 1891.

[223]

Allen unsern Freunden und Bekannten, von denen wir uns persönlich nicht verabschieden konnten, sagen wir unseres herzlichsten

„Lebewohl!“

Anton in Ana Millautz.

Št. 647

Razglas!

V splošno znanje, da je letošnji Miklavžev somenj v Metliki na 15. decembra prestavljen.

Metlika, dné 18. oktobra 1891.

(212-2)

Salloker, župan.

Tvrdba**A. Zwenkel in dr.**

Sevnica, Štajersko,

priporoča dobre gabrove in bukove kopita in sicer:

moške par od 35 kr. naprej,

ženske komad „ 17 „ „

otročje „ „ 13 „ „

kakor tudi polena za škornje (Stiefelhölzer) po najnižji ceni.

(228-1)

Več tisoč dobro žgane opeke

ima naprodaj pri Straži Janez Šali, kateri ima tudi svojo lastno opekarno.

[221-1]

Hišo šte. 81 v Novem Mestu prodá prostovoljno gospa Allda Windischer. (229-1)

(230-1)

Velika njiva

na mestnem polju se takoj iz proste roke prodá. Več se izvé pri gosp. Josipu Hummer-u v Celju.

(231-1)

V hiši šte. 43

v Novem Mestu ste dve prijazni stanovanji z vso hišno opravo takoj za oddati; jedno obstoji iz jedne sobe, drugo iz dveh sob. — Več se izvé ravno tam.

Vožnja blaga.

Za prevožno oglja išče se voznik, ki se s pogodbo zaveže, da bo sedaj v pozimskem času prepeljal na teden do 400 meterskih centov oglja za polne vagone na železnico v Ljubljano. — Nepremočljive plahte za pokrivati mora voznik sam imeti, ter tudi prazne žaklje nazaj dostavljati. — Ponudbe z določeno ceno za vsakih 100 kilogramov naj se pošiljajo na knežji gozdarstveni urad v Soteski, pošta Dvor, do 25. novembra t. l.

(226)

Št. 1613.

Razglas.

V zapuščini po umrlem bukovezu Jožefu Perovšku nahaja se šestero molitvenih in ena druga knjiga, katere je ranjki Perovšek za njegove naročnike na novo vezal. Neznani naročniki se pozovejo. dotične knjige v 8. dnevih proti vplačevanju zasluzka za vezanje vsprejeti, ker bi se sicer na javni dražbi prodale izkupila zasluzek plačal in ostanek depozitiral.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem,
dné 8. novembra 1891.

Učenca

za prodajalno z špacerijskim in železnim blagom, kateri je dve ali vsaj jedno latinsko šolo ali realko izvršil, se takoj v poduk sprejme.

(222-1)

Fran Kastelic,
Kandija pri Novem Mestu.

(225-1)

Prodaja drv.

Gozdarski urad kneza Auersperga v Soteski, (pošta Dvor), prodá obilno množino drv, primernih posebno za opekarje, ki bi jih potrebovali v prihodnjem letu. Drva se nahajajo v okolici Soteske in Brezove Rebrri ter jih je kaj lahko odpeljati kamorsibodi. Dalje se tudi naznanja, da so v okolici Brezove Rebrri bukova drva vsaki čas dobiti in sicer polena po 1 gld. 25 kr. meter, a vejevje po 80 kr. meter. — S vprašanji gledé drv za oglje, treba se je obrniti na zgoraj naznačeni gozdarstveni urad, ali pa na knežjega logarja g. Ivana Stefan-a v Brezovej Rebrri.

Rudolf Smola

otvoril je delalnico za mizarstvo v lastni hiši ob veliki cesti poleg Grma in se priporoča slavnemu občinstvu za cenjena naročila pri stavbah, kakor tudi za hišno opravo. (218-2)

Mestni mlin (209-2)

in stanovanje v prvem nadstropji mestnega mlina se daje v najem. Več se izve v občinski pisarni Novomeški.

V najem se odda (211-2)

konjski blev in lep velik magacin, pripraven za delalnico v Skabernetovi hiši. Več se izve ravno tam.

GOSTILNA

v hiši št. 75 na glavnem trgu, v Novem Mestu se odda s 1. jan. ali pa tudi s 15. junijem 1892 v najem. Več pové A Rajec urar v Novem Mestu. (201-3)

Vredništvo „Dol. Novic“ pové, kje se prodá

„Brockhaus Lexikon“,

nov natis z originalnimi platnicami.

„Wolfov Slovar“.

Schlosser's Weltgeschichte“,

vezana. (215-2)

(199-3)

Na prodaj.

Živinorejcem in poljedelcem se priporočajo: slamo-reznice, repo-reznice, stroji za koruzo ružiti in drugi stroji iz najbolj slovečih tovarnic po najnižji ceni pri g. Ludviku Smoletu, trgovcu v Sevnici na Spodnjem Štajerskem. — Pri njem se tudi dobi vsako vrstno železninsko, špecerijsko blago, usnje itd. po najnižji ceni; on tudi kupuje po najboljši ceni vse deželne pridelke.

(207-2)

Mlin se odda

takoj v najem v prav lepem kraju, blizo farne cerkve iz okrajne ceste, z dvema tečajema in stopami, drugim gospodarskim poslopjem, sadnim vrtom in drugim zemljiščem. Mlinar, ki ima krepkega očeta, brata, ali sina, prislaži si lahko vsak mesec še 6 gld. Več o tem se izve pri Mariji Pelko v Kandiji.

Hiša na prodaj!

Pepina Turk v Rudolfovem hiš. št. 18, prodaja iz proste roke hišo s tremi sobami, kuhinjo, vrtom in hosto. Kupna cena vsega je 1200 goldinarjev. (216-2)

Sadno drevje.

V deželni kmetiški šoli na Grmu, oddajala se bodo meseca novembra, marelična, ringlotna, ter breskvina, nizko požlahtnena drevesca, in pa visoko debelnate jablane, hruške, orehi. — Cena marelc, ringlotov, breskev je 20 kr. komad, isto tako orehov, jablan in hrušk pa 25 kr. (205-3)

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Brunerjeva gostilna

bode od dné 1. decembra t. l. skozi zimske mesece prejenjala, in se bo prihodno leto meseca marca zopet odprla. Čast. gg. obiskovalcem se zahvaljeva, prosi to na znanje vzeti. (224-1)

Makso Bruner.

Nadaljevanje prostovoljne dražbe

mlina, pôda pod šancami, njiv s kozolcem, travnika in host iz zapuščine gospé Josipine Skaberne bode se vršilo v

sredo po sv. Martinu, t. j. 18. nov. t. l. točno ob 9. uri v notarski pisarni dr. Poznika, s pristavkom, da prodajalci takoj po dražbi prodajo potrdijo, ali ovržejo.

Ravno takrat popoldné se bodo prodali tudi konji, kočija, konjska oprava in vozovi.

(227)

Dr. A. Poznik, c. kr. notar.

Proda se hiša št. 210.

V Novem Mestu pod Kapiteljnom z lepim vrtom in delcem hoste. Natančneje se izvé, pri E. Böhm, Parkstrasse Nr. 7 III. Stock. Graz. [220-1]

Saccharin (Zuckerextrakt),

rečeno siadkorni izvleček, priporočuje g. Franc Kramer, trgovec z mešanim blagom v Radečah pri Zidanem Mostu. Omenjeno je beli prah, kateri v najmanjšem delu posladka čašo kave ali čaja. Dobi se v zavitkih po 50 kr. Priporočuje se tudi gostilničarjem. (219-2)

Mlin v najem.

V Praprečah poleg Žužemberga bo v sredo, dné 2. decembra ob 9. uri zjutraj javna dražba najemnine ondotnega knez Auerspergovega mlina, kateri ima pet tečajev in stope, ter vedno dovolj vode. Kdor se boče dražbe udeležiti, naj pride imenovani čas v knezov mlin v Prapreče, ter tam vloži 80 gld. varščine Izklicna cena je 315 gld. Več se izve pri grajskem oskrbniku v Soteski, pošta Dvor pri Žužembergu. (213-2)

Knez Auerspergovi logarski urad v Soteski, pošta Dvor pri Žužemberku prodaja rabljene, pa dobro obranjene vinske sode, vinske kadí, in različno kletarsko posodo. (214-2)

Stanovanje.

Lepo stanovanje na glavnem trgu v Novem Mestu v prvem nadstropji h. št. 75 se s 1. februarjem odda. Obstoji iz štirih sob, kuhinje, kuhinske shrambe, drvarnice, kleti, kašče. — Pogoje oddaje pové lastnik hiše, stanujoč na Grmu. (206-3)

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.